Det lättlästa NouHätä -materialet: tips till läraren och utbildaren

Vad är lättläst eller lätt språk? Hur kan jag använda lätt språk?

- Lätt språk är enklare än allmänspråk både vad gäller ordförråd, uppbyggnad och innehåll.
  Lätt språk och lättlästa texter riktar sig till personer som har svårt att läsa eller förstå allmänspråk.
- Ungefär 30 000–40 000 personer i Finland behöver lätt svenska.
- Man kan behöva lätt språk till exempel på grund av inlärningssvårigheter, intellektuell funktionsnedsättning, ADHD eller dyslexi eller för att man inte har svenska som modersmål.
- När du använder talat lätt språk är det viktigaste att du talar lugnt och koncentrerar dig på den du talar med.
- Du kan läsa mera om lätt språk och lättläst information till exempel på LL-Centers webbplats eller Selkokeskus webbplats (på finska).

Så här talar du lätt språk**:**

1. Lyssna med tålamod.
Fokusera på vad person som du talar med vill säga. Hen kan ha något viktigt att säga, men ha svårt att uttrycka det.

2. Låt det ta tid.
Fyll inte en eventuell tystnad med prat. Ge tid åt den andra att hitta de rätta orden. Det gör inget om ert samtal går långsamt framåt.

3. Använd vanliga och konkreta ord.
Välj vanliga ord, sådana som vi använder i vardagen. Säg till exempel gratis i stället för avgiftsfri. Undvik dialektord och slangord, om du inte är säker på att personen som du talar med förstår orden.

4. Använd enkla meningar.
Konstruera dina meningar på ett enkelt sätt, som i vardagligt tal. Säg: Avtalet som din arbetsgivare skrev under. Säg inte: Det av arbetsgivaren underskrivna avtalet.

5. Använd naturligt talspråk.
Använd vanligt, naturligt talspråk. Talat skriftspråk är svårt att förstå.

6. Tala lugnt.
Då du talar lugnt får den andra tid att förstå vad du säger och att reagera på det. Tala ändå inte överdrivet långsamt och artikulera inte heller överdrivet och onaturligt.

7. Fråga om du får korrigera.
Personen som du talar med kanske vill att du rättar hens språkfel, och då kan du göra det. Men hen kan också tycka att det är irriterande. Fråga hur hen vill ha det!

8. Fråga då du inte förstår.
Fråga vänligt men rakt på sak, om du inte förstår vad den andra säger. Säg till också då du är osäker om du har förstått rätt.

9. Rita, skriv, visa.
Använd olika metoder som stöd när du pratar. Du kan skriva ner svåra ord, rita bilder eller visa med gester vad du menar.

10. Visa att du är intresserad.
Uttryck med ord och gester att du verkligen vill tala med den andra. Du kan till exempel fråga om hens tankar och åsikter.

Till läraren: så här använder du det lättlästa materialet

- Det lättlästa NouHätä-materialet är planerat så att du kan använda det som en helhet eller i delar. Om du vill kan du tala om Ingen panik-materialet i stället för NouHätä. Du kan till exempel välja att behandla de tre ämnena under tre olika lektioner (olyckor, skadeståndsansvar, beredskap).
- Du kan också plocka i materialet och lämna bort något om du vill, lite beroende på vad som passar dina elever. Du kan välja om ni gör alla uppgifter och ifall ni tittar på videon om återupplivning eller inte. Videon är på finska, och den är inte på lätt språk. Du kan välja svensk text till videon genom att klicka i videons nedre kant.
- Ifall du tror att ni kan ha nytta av bildstöd, så finns det bilder i Papunet som du kan använda i klassen.
- Katso diasetin muistiinpanot: niissä on sekä SPEKin että selkomukauttajan vinkkejä NouHätä-oppitunnin pitämiseen. Läs igenom anteckningarna som finns bifogade till PowerPoint-presentationen. Där finns tilläggsinformation både från SPEK och från en sakkunnig i lätt språk.
- Du känner dina elever, så planera lektionerna så att de passar dem.
- Bekanta dig gärna med de lättlästa 72-timmar instruktionerna i förväg: 72 timmar (lättläst) - 72 tuntia

Till utbildaren: så här använder du det lättlästa materialet

- Diskutera i förväg med läraren hurdan gruppen är som du ska undervisa. Det är fint om ni tillsammans kan fundera över vilka delar av materialet som det lönar sig att använda med just den här gruppen.
- Planera i förväg:
    - Hur du talar så lätt som möjligt
    - Hur du förklarar svåra ord (du kan gå igenom materialet i förväg och kolla vilka ord som kan tänkas vara svåra)
    - om du vill använda bilder för att hjälpa eleverna att följa med
    - hur du kontrollerar att eleverna har förstått vad ni har talat om
    - hur du engagerar eleverna och får alla att känna sig delaktiga
- Var dig själv! Fastän du använder ett lättläst material och möter en grupp elever som kanske har specialbehov, så behöver du inte vara expert på lätt språk.
- Bekanta dig gärna med de lättlästa 72-timmar instruktionerna i förväg: 72 timmar (lättläst) - 72 tuntia